

ПРОПОВЕД

епископа Илије Мињатија

на четврту недељу Великог Поста

О ВЕЧНИМ МУКАМА

(превео са руског и приредио

схимонах Серафим Игњатић)

Света Гора Атонска 2012

*Учишељу доведох шеби Сина својета
у којем је дух неми. И кад ѿд ѿа
ухваши, ломи ѿа, и ѿену баца и шкриуће
зубима, и суши се. (Мк. 9, 17 – 18)*

Ко иде путем порока, нужно ће на крају упасти у пропаст погибелји. Ова дела увек повлаче за собом несрећу, и уопште порочни начин живота завршава се невољом. У овом животу одговара и зла смрт. Погледајте на изопачени начин мишљења непокорног младића, на озлобљење незахвалног сина - ја говорим о нечестивом Авесалому који је, налазећи се под утицајем урођене надмености гордог духа и погибелјних саветника узео у руке оружје, и тражио престо и смрт најкроткијег Давида, свога оца и цара. Али погледајте такође и на крај овог дрског подухвата, крај који је у пуној мери достојан таквог безакоња. У неукротној јарости одишући смртном зломом против оца, побуњени син је неопрезно пројахао на магарцу испод дрвета: његова дуга коса се запетљала у гране дрвета и он је остао да виси у ваздуху. За то време, на томе месту је дојахао и верни војвода Давидов Јоав, па је ухвативши три копља, пробо копљима његово срце. И ко би могао да поверује? Без обзира на ове три страшне, смртоносне ране, он је ипак, у великим мукама, остајао жив. *Узевши*

Јоав *шири стреле у своју руку, забодје их у срце Авесалому, који је још увек био жив* (2 Царст. 18,14). Какав кукаван призор! Несретник виси на судбоносном дрвету, и то виси на својој сопственој коси. Три смртоносна копља пробила су његове груди, и без обзира на отворене ране његова измучена душа још увек не излази. Он се бацака, врти се, ломата се, бије ногама по ваздуху, хвата се рукама - што за косу, што за раме, дивљачки колута очима, жалостиво стење, напреже снагу до последњег степена: али не може ни да умре ни да се спасе. Не умирући ниједном смрћу он осећа муке хиљада смрти. О суда, о душо! - тако сам говорио прошле недеље, а сада кликћем: О муке, о душо!

Прошле недеље пратио сам несрећног грешника до самих уста адових, са трепетом, са уздасима и сузама, представио сам га на дан страшног суда, и њему је судио Бог, који је сав гнев без милости. Као преступник који нема шта да одговори, он је био осуђен и чуо је за себе ужасну пресуду: Идите од мене, проклети, у огањ вечни који је припремљен ђаволу и анђелима његовим. (Мк. 25, 41). Данас хоћу да вам покажем лик истог тог грешника у вечним мукама. Истина да бих га могао живо насликати, боје ми даје и данашњи јеванђелски младић. Он, као живо гнездо немог духа, бљује пену, шкргуће зубима, кочи се, пада као мртав од безмерних мука - и све су то слике вечног мучења. Али ја ћу ипак узети лик несрећног Авесалома. Јоав је у његово срце, док је још био жив, забо три копља. Ја ћу вам пак, показати друга три копља, то јест наоштрене стреле Силног (Пс. 44, 6), што је Божија правда забада у душу грешника осуђеног на вечне муке. **Прва стрела је горко, али бескорисно покајање: оно разједа ум сећањем на протекли живот. Друга је безмерна и неизлечива бол она ум разједа свешћу о његовом тренутном стању. Трећа је крајња али безнадежна жеља: она**

разједа и убија вољу лишавањем будућег блаженог живота. Авесалом је са својом раном остао жив зато да би осетио још веће муке. Тако и грешник кога муче ове три стреле, не може до краја да умре, зато да би осетио вечну смрт. У томе се на крају крајева и састоји ово мучење, о коме ћемо ми сада говорити.

I

Замислите, слушаоци моји, мрачну подземну тамницу крајње таме, најдубљу провалију, смрдљиви гроб, безутешно место плача и јада, и најужаснију пећ мрачне ватре, неугасивог пламена - безмерне ширине, неисказане дубине, и замислите у њој грешника, затвореног, погребеног, који гори у пламену. Моћна десница Вишњег га непрестано погађа овим трима стрелама у три главне силе душе: *ум, вољу и сећање*, и причињава му три страшне ране: *јорко покајање без користи, безмерну муку без ушехе, крајњу жељу без наде*, - тако да је тај несрећник прикуцан *сећањем за земљу, умом за ад, а жељом за небом*. Прикован је: *сећањем за земљу, јер се сећа прошлог живота; умом за ад, јер је јасно свестан свог мучења; и жељом за небом, јер увек, али безнадно, жели небеску славу*. Који је то крст у поређењу са овом муком? Шкргутање зуба, црв који се никада не одмара, крајња тама, неугасиви пламен, истовремено мучење са ђаволима, и све томе слично, што ми знамо из Светог Писма, само су мали део мука - све су то телесне муке, које су сасвим безначајне у поређењу са душевним мукама на које ја указујем.

Неоспорна истина, потврђена општим мишљењем свих богослова, јесте да су они који силазе у ад лишени свих природних дарова божанске благодати, али ипак чувају све

природне дарове. Код њих неповређени остају пет телесних чула: вид, слух, мирис, укус и додир, а неповређене остају и три душевне силе: ум, воља и сећање. Сем тога и спољашна телесна осећања, и унутрашње душевне силе, постају још више пријемчиве, тако да они страдају јаче, и дубље су свесни своје патње. Отуда и долази истинска вечна мука.

Дакле, прва стрела погађа грешника у сећање, а то је живо сећање на прошли живот. Подсећање које је (авај!) горко, које води до још горчег покајања. Кад би овај наш кратки живот, који вене као неки цвет, ишчезава попут муње, кад би ишчезао из наших мисли том истом брзином, као што пролази пред нашим очима! Само кад бисмо могли да изгубимо свако сећање, на светске насладе исто онако брзо као што брзо губимо саме те насладе! Али то што је било не може се променити, и то што је било, било је у времену, и прошло је, и у времену се завршило. То што се догодило одлази са оне стране границе времена и тамо остаје заувек. Утехе овог живота личе на она слатка, али нездрава јела, која привремено наслађују наш укус, али остају у желудцу несварена и тамо изазивају бол, па тако и оне - долазе за тренутак и наслађују осећаје, али остају вечно и муче сећање. «Оне, - говори Василије Велики - привремено наслађују оног ко их је окусио, али затим бивају горче од жучи.» Живот који је прошао, цео остаје у успоменама грешника и има две противречне стране: с једне стране он изгледа веома кратким, са друге стране, - веома дугим. И као што телескоп са једне стране увеличава, а са друге умањује предмете, тако и мучно сећање с једне стране, када упоређује живот са бесконачним боравком у паклу, налази да је живот веома кратак, тренутан и ништаван јучерашњи дан који је прошао (Пс. 89,5). Толико има муке у самој свести тога, да је за тако кратак живот душа стекла тако вечну муку! С друге стране, када сећање пореди живот

са временом, налази да је живот веома дуг - цео пут многих година. Опет, колико у томе има муке! Бити свестан да је током толиких година она могла да се покаје, али да је за све то време увек бирала муке! Рана којом ова стрела мучи сећање грешника јесте горко, али бескорисно покајање. Он се тек сада каје за све што је учинио, али је време за праштање већ прошло. Он тек сада оплакује своја дела, али његове сузе већ нису у стању да оперу грехе, него само још више распаљују пламен његових мука. У паклу нема покајања. За оне који су отишли у пакао већ је немогућа исповест и исправљење, говори богослов Григорије. Овде у овом животу, грешник се каје и тиме стиче корист, исповеда се и добија опроштење, плаче и добија очишћење, јер је ово време повољно, говори апостол, и то је време покајања за које је Бог својим свештеницима дао кључеве. Њима они отварају, када желе, царство небеско за онога који се каје. Али тамо, у другом животу, није тако. Оно је време узвраћања, када сваки после суда добија оно што је заслужио. Тамо Господ узима кључеве натраг, и после суда над праведницима и грешницима закључава врата која остају затворена заувек. И затворена беху врата. (Мт. 25,10). Тамо унутра, у царству небеском, налазе се вечно блажени праведници, а изван - вечно прогнани грешници; врата се не отварају, јер нема кључева. А и шта ја то говорим, као да их нема? - Постоји покајање, али горко и бескорисно. Саул, цар Израилски, једном је прогонио Филистеје. Он се обратио целом народу рекавши да се нико не усуди ништа да једе током целог тог дана, док не буде изборена коначна победа над непријатељима. А онога ко преступи цареву заповест, па макар то био и његов сопствени син Јонатан, закleo се страшном клетвом, да ће га истог часа предати смрти. И заиста, његов син Јонатан случајно нашавши у пољу кошницу, и натеран глађу, умочио је крај свог штапа у мед и тек

што га је био приближио својим устима, - био је осуђен на смрт. Смрћу, смрћу да данас умре... Нема му милости, нема праштања. Несретног Јонатана питају шта је то учинио: Кажи ми шта си то урадио? (1 Књига царства 14,43). А он само одговара: ... поједох мало меда и сада умирем. Мало меда сам ставио у уста и ево треба да умрем. Таква мала сласт, а како је сада горка! Таква незнатна наслада и она ми сада даје тако тешку казну! Проклети мед! Горки мед! О да те никада нисам нашао, да те никада нисам додирнуо својим уснама! Несрећни Јонатане, реци ми, шта си то урадио? - Окусио сам мало меда и ево умирем. Мало меда - ево моје кривице и смрти - ево моје казне! И гле свест о томе и чини моју смрт тако горком.

Вишњи Царе векова, који имаш као што Сам говориш, кључеве ада, дај ми их сада, да отворим ту мрачну тамницу, где се налазе они који су преступили твоје заповести, осуђени на вечну смрт. Ја немам намеру да излијем балзам на њихове ране, или воду на пламен. Не. Ја хоћу само да питам једну од тих грешних душа и да јој кажем: Мучена душо кажи ми, шта си учинила? Зашто се тако страшно мучиш? Која је твоја кривица за коју се вечно мучиш? Шта те је довело у ову таму? Шта те је бацило у ову пећ? Шта си учинила? - Ништа друго, само сам окусила мало меда. Једно тренутно кушање, ето све моје кривице, ето узрока свих мојих мука. Како је велика била та опијеност сатанском похотом, због које сам повукао за собом толико чистих девојака, осрамотио толико часних жена, дао целокупно моје биће, душу, срце, непотребној блудници! - Све је то само кап меда! Зар је велико било то задовољство које сам добила у пијанству и пијанчењу, од гозби и плеса, од свадби и забава; од игара и других призора? - Само кап меда! Зар сам велику радост осећала када сам се наситила осветољубивости, видевши невоље мог

ближњег, када сам осрамотила његову част својом страшћу, ради зависти? - Кап меда! А то богатство за којим је жудела моја среброљубива страст, ради које сам оптеретила своју савест небројеним неправдама, незаконим делима - велико ли је оно било? - Кап меда! И та слава, част, мир, којом сам се наслађивала у својој власти, у почастима и богатству, са таквом гордошћу и надменошћу, са тако малим страхом пред Богом - какви су они били? - Кап меда! Све, заиста све - није ништа друго до кап меда, и то меда отрованог толиким бригама, страхом, напорима, болом! Али чак и кад би сав пут мог живота био и ништа друго до низ срећних дана, кад би сав мој живот, био дуг и срећан, шта би све то било у поређењу са оном вечношћу пуном мука? Кап меда, ништа, дан јучерашњи који већ прође (Пс. 89,5). Јао мени! Ја се сећам и осећам пламен, који кида моје сећање више него онај који прождире моје тело. Грешно сам минуто и мучим се вечно. О проклети меду привремених наслада! Ти си за мене постао отров вечних мука. Протекли брзопролазни животе, ти си постао узрок бесконачних мука! О кратки животе! Али зашто га ја називам тако кратким? Он је за мене био дуг, чак веома дуг, тако да сам могао да добијем спасење. Толико сам година проживео на земљи и имао у својим рукама кључеве раја - знао сам да су за такве грешнике какав сам ја предвиђене муке, знао сам како их избећи, лако сам могао то да учиним али нисам учинио. Ја сам био човек слободан, обдарен разумом. Ко ме је ослепио, ко ме је наговорио? О прошли животе, било да себи представљам ову краткоћу, било да замишљам своју дужину, ти си за мене подједнако горко сећање. О златне године, драгоцене дани, који су прошли и изгубљени, који су за мене заувек изгубљени! Ко ће ми сада дати макар један од оних часова, који су ми изгледали тако дуги? Ко ће ми сада дати макар мало оног времена, које сам

потрошио на грехове или провео у сујети? Ко ће ми дати макар један једини тренутак за покајање? Али нема више времена, оно је већ прошло, и само узалуд га желим и вечно ћу га желети. О стрело, која погађаш моје сећање! Моја је кривица - кап меда, казне су - вечно мучење. О горко сећање, бескорисно покајање!

То су, браћо, речи које погађају у срце оне који слушају, а тим више и онога ко их говори. Замислите: он ће тада проклињати и утробу која га је носила, и груди које су га храниле, и родитеље, децу и другове које је знао - а више од свега проклињаће ону кап меда који је постао тако горак. Помислите само, он, као данашњи опседнути, бљуваће пену због опседнутости, киптеће од гнева, као разјарена животиња, устремиће се на самога себе, да би себе раскидао на комаде, да би прождерао своју утробу, ако је то иоле могуће. Он је крив, и самог себе мучи; он је и жртва и оружје вечних мука.

А када он од сећања на прошли живот пређе на свест о садашњем свом стању, како ће тек тада бити велико његово страдање! Ово је друга стрела која погађа његов ум. Душе свети, подај ми сада од божанствене твоје силе, како бих могао да разјасним својим слушаоцима, какву бол причињава та стрела! Стање грешника у паклу је вечни живот мучења, као што је и стање праведних на небу вечни живот блаженства. Али шта уопште значи вечни живот? Богослови нам дају материјалну слику и овако је објашњавају. Велика гвоздена кугла на подножју, према својству сферних тела, само у једној тачки додирује подлогу. Целокупна тежина кугле је усредсређена на ту тачку. Онолико колико је цела кугла тешка, толико је тешка у свакој појединој тачки (када се на њу ослања). На сличан начин вечни живот, какав је у својој целини, такав у свакој појединој тачки, и у сваком поједином тренутку, не може се делити. Тада вечни блажени

живот апостол назива тежином бесмртне славе (2 Кор. 4,17), а учени богослови говоре да је он савршено наслађивање свом пуноћом бесконачног живота. И то у једном тренутку. Тренутачно и савршено - то значи да се праведник у сваком неразделивом тренутку вечног живота радује радошћу која је сва у тренутку и сва у савршенству оне радости којом ће се наслађивати за време целокупне те блажене бесконачности. Он се наслађује целокупном славом и у сваком тренутку вечности. Та вечност је сва у својој пуноћи, и открива се пред блаженим умом праведника и увек чини његово блаженство бесконачним.

Оно што са праведницима чини Божанско милосрђе у рају, са грешницима чини Божанска правда у паклу. Тежина бесмртне казне је вечна мука, у сваком тренутку пуна и савршена. Онолико колико је она тешка у целој вечности, тешка је и у сваком тренутку, то јест грешник у сваком неразделивом тренутку вечне муке трпи све заједно и у потпуности ону казну, какву треба да понесе за време своје бесконачности мучног живота. Он трпи сву казну током целе вечности и у сваком њеном тренутку, тако да она у једно те исто време бива распрострањена на сву дужину бесконачности и истовремено је усредсређена у сваком тренутку. Вечност му се у сваком тренутку представља у својој целини и као једна целина и прошла и будућа, и зато увек чини целокупну муку потпуном; а мука, даље, као бесконачна у свом својем трајању, тако је необухватна у сваком свом тренутку. Ко је премудар да разуме ово? (Пс. 106, 43). Ево у чему се састоји вечност за разлику од времена које се дели на делове, на оно прво и на следеће, на почетак и на крај. Овим прети Бог у другој књизи закона, говорећи: Окупите на њих сва зла, и моје стреле ћу забити у њих (32, 23). Сабраћу зла: стање грешника јесте сједињење свих зала. Сва горкост туге је скупљена

у једној чаши, сав пламен огња неугасивог сједињен је у једном пламену - у вечној муци. У сваком минути, она је сва и цела. Своје стреле забићу. Такве отровне стреле, како тешко копље за мучени ум грешника! Пред његовим очима је целокупна његова мука, и она се нимало не умањује, јер је неразделљива - она је и увек (пред његовим очима) и никада се не завршава: будући да је вечна. То значи бескрајно мучење, безнадежно и бесконачно. Ако би мучење било само бесконачно, али би постојала нада макар на привремено олакшање, и тада би мука била неподношљива. Али без олакшања и бесконачно - оно је неподношљиво и несхватљиво. Ко је премудар да разуме ово? Какав ум може да схвати ову крајњу несрећу?

Без олакшања? Да! у паклу царује најдубља туга, али нема сна, да је утиша. Ране су смртоносне, али нема балзама да их излечи. Неизлечиви бол, али нема уља, да га успокоји. Неподношљиви пламен, и нема ни капи воде да га угаси. Послушајте богатог грешника о коме говори Лука. Шта он жели? Оче Авраме, смилуј се на ме и пошаљи Лазара нека умочи у воду врх од прста својега да ми расхлади језик; јер се мучим у овоме пламену. (Лука 16, 24). Оче Авраме, ти си отац милости, покажи ми милост своју. Обухваћен сам пламеном, горим и мучим се у пећи неугасивог огња. О, пошаљи срећног Лазара да замочи само врх свога прста у кап воде и да дође да ороси овај раскаљен језик... Али шта му одговара Аврам? Не, не, сине мој, ти си се довољно наслађивао својим богатством у прошлом животу. Примио си сва своја блага у прошлом животу. - Не надај се више ни на шта. О велика невоља! Он тако мало моли, и ништа од тога не налази. Прибегава самом Авраму, оцу самилости, мору милости, и тражи само кап воде, да макар мало охлади свој пламен - и не добија. Дакле, његова молба није услышена? «Не, - говори Златоусти - за грешника чак и у мору нема воде, то јест код

Бога милости.» Стога, као што сам рекао, паклени је огањ само огањ, али је без росе, само је мука, али без олакшања.

У овом животу нема тако великог зла које, макар и неисцељиво, не би имало краја. Уопште, бесконачно зло било би најужасније зло. Овде, ма како да смо несрећни, ако је то већ неизбежно, умирући, ми се ипак ослобађамо од свих мука, и смрт - то је наш последњи лекар, заједно са животом узима од нас и болове. Није такво стање грешника у паклу, где мучења бивају у крајњем степену и немају олакшања, а што је још теже – вечна су и нема им краја, не завршавају се никада, никада! Проћи ће хиљаде година, милиони година, а мука ће још увек бити на самом свом почетку. Ако грешник сваке године буде изливао макар једну сузицу, и пролије толико суза да из њих потеку читаве реке, и тада још увек неће проћи ни једна минута те мучне вечности. Тамо, на том свету, већ нема смрти, која би скратила мучење грешника, одузимајући од њега живот. Не, тамо је смрт бесмртна, тамо је сам живот непрестана смрт! Тамо ће грешник сваког часа молити да умре, али смрт неће наћи, као што говори Свети Дух у Апокалипси: Тражиће смрти и неће је наћи. (9, 6). Докле ће трајати то мучење? - Оно је заувек и не завршава се никада, никада!

Зенон је био најнедостојнији и најнечаснији император Византије. Због његовог развратног и бујног живота било је тешко и народу, и велможама, и војсци, али посебно самој царици Аријадни, његовој жени. И ево шта је она с њиме учинила. Једном, као што је то често бивало, од силног пијанства он је пао у бесвесно стање, као мртавац, а царица је наредила да га спусте у дубоки гроб, и да га затворе. Наредила је уз то, да се нико не усуди да га извуче одатле како би на тај начин жив био погребен цар који није био достојан ни престола ни живота. Све је то било извршено. На крају се

император пробудио из пијанства, и видевши се у таквој тами и у смраду - био је силно потрешен; он је почео да виче, да удара, да плаче, да се љути, али није било никога ко би чуо његово јадање, ко би саосећао са његовом тугом, ко би отворио гроб на његово куцање, или ко би испунио његову гњевљиву наредбу. На њега је био положен тежак камен. Он је погребен једном заувек, погребен за векове векова.

Од гроба несчасног Зенона преносим свој умни поглед на крајњу таму пакла, где као да видим бедног грешника кога је тамо погребло Божанствено правосуђе. Јевнађеље говори о грешном богаташу на следећи начин: умре богаташ и погребеше га. (Лука 16, 22). Ја чујем његов плач, његове жалосне крике. Оче Авраме, помилуј ме! Али нажалост, нико га не чује, јер је дубока провалија, а тама безизлазна говори Василије Велики. Бог у својим рукама држи кључеве те подземне тамнице и нико је не отвара. Најтежи камен вечности је покрио несрећнога. На камену је Свети Дух исписао натпис: И биће њихово време во вјеки (Пс. 80, 16). Он је погребен једном заувек у векове векова. Отуда он никуда неће изаћи. Ти ћеш ми рећи: за један краткотрајни грех таква вечна казна? Може ли бити икаквог поређења између кривице и казне? Одговорићу ти да, ако је и могуће икако поређење између краткотрајног греха и вечне муке, али никакво поређење није могуће између сличног себи човека, непотребног црва земље, и свевишњег Бога, кога ти вређаш својим грехом. Ако би ти живео вечно, вечно би и грешио. Зато те је и достигла вечна мука. Пред твојим погледом је пећ неугасивог огња. Ти и даље грешиш? Значи да си достојан вечног пламена. Ти који треба да будеш бесконачно захвалан божанском правосуђу које је отворило бездан бесконачног мучења, да би пресекло пут твојих злочина. Ако адска казна не би била вечна, какав би био живот хришћана? Праведан је суд Божији!

И биће њихово време у векове. Вечна мука, а олакшања и краја никада! То је друга стрела која погађа ум грешника и изгледа да она сама по себи већ чини целокупну муку. Али постоји још и трећа стрела, можда још оштрија него прве две.

То је она која погађа вољу грешника, баца је у очајање због блаженог живота; она је крајња жеља, али без наде. Овде ја поново откривам сву дубину бездана: жеља без наде и жеља Бога без наде на Бога. Управо та стрела и јесте, осим других, права мука. У овом животу жеља је као пламен који гори у нашем срцу и тежи за оним добром, које се надамо да ћемо достићи. Ако је то добро лако достижно, наша нада ублажава пламен; а ако је оно немогуће, очајање га потпуно гаси. На тај начин на земљи, ако нешто желимо, тешимо се надом; ако се пак не надамо, онда ишчезава и сама жеља; стога ми или ни мало не осећамо бол, или ако је осећамо, имамо и њено исцељење. Међутим, жеља без наде је пламен без росе, сама жеља је чисти огањ, а таква је жеља грешника. Јесте ли видели морски талас, који, када га подиже сва сила ветра, стреми свом својом масом, као некаква претња да потопи земљу, али не достиже тврди камен, него се пресечен враћа натраг, разбија у хиљаду капи и као да се љути, пени се? Да ли сте видели жедну срну, како са утробом у пламену, са распаљеним језиком и отвореним устима, јури до извора воде? А ако наиђе на извор или реку, што су пресушили она, обезумивши се од очајања, жалостиво риче и својом виком испуњава шуме и лугове. Исто тако, свом силом, својом жеђу крајње жеље, воља грешне душе стреми ка вишем судији, ка Богу. Али као тврди камен, као пресахлу реку, она налази срце Божије које је протерује речима: одлази, одлази од мене, проклета, у огањ вечни! О како је погађа овај ударац, и у каквом очајању она одлази! И што јаче ово лишавање распаљује жељу, тим више жеља увећава муку. Ето, ето праве муке! Жеља

за Богом - је најпламеније од свих жеља, као што је Бог највеће од свих добара и изнад свих добара. Дакле, жеља Бога без наде на Бога је најјачи пламен мука, које вам ја не могу објаснити: увек желети Бога и никада се не надати да ћеш га видети.

Због чега се грешник не може надати? Зато што се он одвојио од Бога, а то одвајање је вечно. Ми на основу искуства овог живота знамо, како је болан растанак са лицима која највише волимо, када се растајемо на пример од оца, када се растају отац или мајка од деце, брат од брата, невеста од младожење. У време Михајла Палеолога агарјани су продрли у азијске пределе империје и много људи одвели са собом у ропство. Међу заробљенима су биле две сестре које су (према жребу) биле додељене разним господарима. Оне су се морале растати и отићи у разне стране својим господарима без наде да се икада више виде. Ко може да опише, ко може да објасни њихов плач, када је настао час растанка, када су њих две, оплакујући своју судбину, пролиле читав поток суза, чврсто се загрлиле и устима приљубиле једна другој? Гле, када су се љубиле последњи пут, као да су душе прешле из једне у другу кроз уста и договориле се међусобно да се не подвргавају таквом тешком растанку. Сјединивши се, оне су се узнеле на небо, оставивши на земљи своја загрљена тела. Хоћу да кажем да су обе сестре умрле, грлећи се и љубећи једна другу, у свим мукама растанка, као да природа није могла да се помири са растанком тела пре растанка душа, како говори Никифор Григора, који прича ову тужну причу.

Ово вам причам зато да схватите како је мучно одвојити се од Бога, желети га вечно али се не надати да ћеш га икада видети. Међутим, то не може нико схватити, не сазнавши, најпре, шта је Бог. Замислите да, ако би најсветлији и најблаженији лик Божији за тренутак ишчезао од праведника у

рају, а рај се претворио у ад; и ако би на тренутак Бог дошао до грешника у пакао, и пакао би се претворио у рај. Нада да се макар једном види то божанствено лице претворила би у ништа све бесконачне муке грешника. Схватите да је сва горе објашњена мука, много лакша, него чак бесконачна множи-на таквих мука, и ништа је у поређењу са лишавањем Лица Божијег, као што то говоре два велика учитеља Цркве. «Одвраћање и удаљење Бога је за палоба много мучније него муке које га очекују у загробном свету» (Василије Велики). «Бити подвргнут хиљадама мука не значи ништа у поређењу са лишењем блажене славе.» (Златоуст). Из овога ви можете да закључите колико је мучно раздвајање од Бога, - жеља за Њим, а без наде да Га икада видиш. О најоштрија стрело - забодена у вољу грешника! О жељо без наде, жељо Бога без наде на Бога! О муко, коју осећа воља, али не може да схвати разум!

А ми ипак све ово сматрамо ништавним. За нас би велика несрећа била да изгубимо макар један дан милости нашег надређеног, блиског друга, везаност за блудницу. Али нам ништа не значи да изгубимо љубав, милост и славу Божију.

Говоре нам да постоје муке, а ми настављамо да идемо путем који ка њима води. Ко се каје? Ко се исправља? Ко се одвраћа од пута који води у погибао? - Једно је од овога: или ми не верујемо у муке које нас чекају и због тога смо неверни, или смо неразумни, ако, верујући у то што ће нас снаћи водимо живот достојан мучења. Дакле, ми се подвргавамо мукама или по неверју, или због неразумности наше.

II

Верни су нам предали причу о копљу Ахиловом, које је имало чудесно својство – да убија и да исцељује. Заиста, и

три стреле мука које вам ја описујем, имају то чудесно својство. Да погађају мученога у загробном животу, и да исцељују грешника (у овом животу). Прва стрела погађа мученога у сећање и побуђује у њему бескорисно покајање, када се он каје за грехове протеклог живота, али већ не може да добије опроштај. Међутим, ако грешник током овог живота у свом сећању буде држао мисао на ту стрелу, како би се сећао својих грехова и казне које за њих може да очекује - он се каје и добија опроштај. Друга стрела погађа ум мученог и причињава му велики и неисцељиви бол тиме што он увек има пред очима бесконачне муке. Ако грешник буде у свом уму држао помисао на ту стрелу, онда ће увек себи представљати велику опасност мучења, којој се он свакодневно подвргава, онда ће у болу, скрушеним срцем наћи исцељење и на крају завршетак свог злог живота. Трећа стрела погађа у вољу мученог и побуђује у њој крајњу жељу без наде, када он увек жели, али никада не може да се нада да ће видети лице Божије, од кога се оделио за сву вечност. Ако грешник прими тај ударац у вољу, како би заиста зажелео Бога, онда он, наравно, може да се нада како ће поново dospети у Његова недра, будући да је сам Бог рекао: ко долази ка мени нећу га истерати напоље. (Јован 7, 37). Једном речју, казна која је за тело и душу осуђеног бесконачна мука, за грешника који размишља јесте само спасоносно исцељење. Ко не заборавља на муке тај им се и не подвргава. «Сећање на геену не дозвољава нам да упаднемо у геену», говори Златоуст. Када су монаси живели више у пустињи него у свету, када су се подвизавали, а не просили милостињу, један свети подвижник је био веома искушаван телесно, тако да му се јавио ђаво у лику жене, како би га још више раздражио. Међутим, Бог, који је хтео да га сачува, како несрећних у једном магновењу не би изгубио плод пређашњих подвига, убацио му је следећу

мисао. Пре него што је упао у грех, он је приближио прст пламену светиљке, али пошто није издржао бол одмах га је одмакао. Тада је помислио у себи: нисам у стању да поднесем да ми макар на тренутак прст гори у пламену свеће; а ако паднем у грех, онда ћу горети цео, душом и телом, у пламену вечних мука; одлази од мене, сатано! - Он је отерао жену, победио тело, посрамио ђавола, избегао грех и спасао душу. Ко се сећа мука, тај им се не подвргава! Не! Када нас искушава тело, свет и ђаво, ако би, пре него што учинимо безакоње, сваки од нас рекао самоме себи: за овај мој поступак бићу подвргнут вечним мукама, зар мислите да би остала привлачност греха? Не, понављам, не подвргава се мукама онај ко на њих мисли. Али ко мисли на њих?

Боже, праведни судијо! Да би обуздао грехове које чиним, пошаљи ми овде смрт, пошаљи ми болести и несреће, онако како одреди Твоја света воља. Колико ће све то да траје? - Јако кратко, и кад тад ће се завршити. Али ме немој казнити вечним мукама, које немају краја. Авај мени! Ако глава боли један дан, или зуб један час, бол изгледа неподношљив. Шта ће тек бити када цео ја будем горео у вечном пламену?! Чак ме и саме пијанке, ако исувише дуго трају, заморе: како ли ће ми се показати бесконачна мука? За једну прељубу - хиљадугодишња казна. Али, кад смо стрпљиви, и хиљаду година има свој крај! За једну крађу, мучити се десет хиљада година. Нека буде тако, али и то ће се завршити. Међутим, вечне, бескрајне муке!? О, кад бих ја, кад бих добро помислио на то, цео свет би требало да у мојим очима изгуби своју цену, требало би да побегнем у пустињу, да сам себе живог сахраним у гроб, да даноноћно плачем и стењем, сваког тренутка. Колико би то година трајало? - Десет, двадесет, тридесет, али кад тад то би имало свој крај. Муке у паклу, међутим, немају крај! О муке, муке - трострука стрела која

задаје троструку смртоносну рану! Само помислим на тебе
- и већ се цепа моје срце. Али погађај, погађај га, како бих
увек на тебе мислио, и на тај начин избегао тај вечни огањ.

Амин.

